

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ศึกษาเปรียบเทียบ ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้ของเจ้าหน้าที่พัสดุเกี่ยวกับระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ และปัจจัยด้านความพร้อมของหน่วยงานกับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่พัสดุ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับด้านความรู้ของเจ้าหน้าที่พัสดุ เกี่ยวกับระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมของหน่วยงาน

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

ส่วนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 6 ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่พัสดุ

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน และร้อยละของลักษณะส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่พัสดุ

(n = 366)		
ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	92	25.1
หญิง	274	74.9
2. อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	43	11.7
30 – 45 ปี	207	56.6
45 ปีขึ้นไป	116	31.7
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	53	14.5
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	258	70.5
สูงกว่าปริญญาตรี	55	15.0
4. ระดับตำแหน่ง		
ระดับ 1-3	57	15.6
ระดับ 4-6	200	54.6
ระดับ 7-8	85	23.2
อื่นๆ		
- ระดับ 9	9	2.5
- ลูกจ้างประจำ	15	4.1
5. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	86	23.5
5-10 ปี	68	18.6
มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป	212	57.9

จากตารางที่ 2 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแต่ละข้อเรียงลำดับตามค่าร้อยละจากมากไปหาน้อย ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 74.9 เป็นเพศหญิง มีอายุ 30 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.6 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 70.5 มีตำแหน่งระดับ 4-6 ร้อยละ 54.6 และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปี ถึงร้อยละ 57.9

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านความรู้ของเจ้าหน้าที่พัสดุ

การวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ของเจ้าหน้าที่พัสดุเกี่ยวกับระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ จำแนกออกเป็น 3 ระดับ คือ น้อย ปานกลาง และมาก มีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างด้านความรู้เกี่ยวกับระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

คำถาม	ใช่	ไม่ใช่	ค่าเฉลี่ย	(n = 366)
				ระดับความรู้
1. ระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ระบบจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กล่าวคือใช้เวลาน้อยลง ได้วัสดุที่มีคุณภาพและราคาเหมาะสม มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้	329 (89.9)	37 (10.1)	.90	มาก
2. ระบบแคตตาล็อกอิเล็กทรอนิกส์ (e-Catalog) เป็นมาตรฐานระบบแคตตาล็อกที่รวบรวมรายละเอียดสินค้าและบริการไว้	324 (88.5)	42 (11.5)	.89	มาก
3. ระบบประมูลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) มีรูปแบบการประมูล 2 แบบ คือ การประมูลแบบย้อนกลับ (Reverse Auction) และการประมูลแบบทั่วไป (Forward Auction)	119 (32.5)	247 (67.5)	.33	น้อย
4. www.gprocurement.or.th เป็นเว็บไซต์ศูนย์กลางข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของภาครัฐ	309 (84.4)	57 (15.6)	.84	มาก
5. การจัดซื้อจัดจ้างทั่วไปที่มีมูลค่าไม่สูงมากให้ใช้วิธี e-Shopping	304 (83.1)	62 (16.9)	.83	มาก
6. ระบบ e-Shopping ใช้กับการจัดหาพัสดุ 5 รายการ ได้แก่ เครื่องโทรสาร เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก เครื่องเลเซอร์พริ้นเตอร์ โทรศัพท์ และเครื่องดิจิทัลโปรเจกเตอร์ เท่านั้น	235 (64.2)	131 (35.8)	.64	ปานกลาง
7. กรณีที่มีผู้ผ่านการคัดเลือกไม่เกินสองราย ให้ใช้วิธีการประมูลแบบปิดราคาเท่านั้น	89 (24.3)	277 (75.7)	.24	น้อย
8. ระยะเวลาการประมูลในแต่ละครั้ง ไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมง	133 (36.3)	233 (63.7)	.36	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม			.63	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .63 เมื่อพิจารณาคำถามเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ระบบจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้น กล่าวคือ ใช้เวลาน้อยลง ได้วัสดุที่มีคุณภาพ และราคาเหมาะสม มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ (ข้อ 1) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .90 ระบบแคตตาล็อกอิเล็กทรอนิกส์ (e-Catalog) เป็นมาตรฐานระบบแคตตาล็อกที่รวบรวมรายละเอียดสินค้าและบริการไว้ (ข้อ 2) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .89 www.gprocurement.or.th เป็นเว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของภาครัฐ (ข้อ 4) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .84 การจัดซื้อจัดจ้างทั่วไปที่มีมูลค่าไม่สูงมากให้ใช้วิธี e-Shopping (ข้อ 5) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .83 ระบบ e-Shopping ใช้กับการจัดหาพัสดุ 5 รายการ ได้แก่ เครื่องโทรสาร เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก เครื่องเลเซอร์พรีนเตอร์ โทรศัพท์ และเครื่องดิจิทัลโปรเจคเตอร์ เท่านั้น (ข้อ 6) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .64 ระยะเวลาการประมูลในแต่ละครั้ง ไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมง (ข้อ 8) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .36 ระบบประมูลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) มีรูปแบบการประมูล 2 แบบ คือ การประมูลแบบย้อนกลับ (Reverse Auction) และการประมูลแบบทั่วไป (Forward Auction) (ข้อ 3) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .33 และมีความรู้และความเข้าใจในระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ในกรณีที่มีผู้ค้าผ่านการคัดเลือกไม่เกินสองราย ให้ใช้วิธีการประมูลแบบปิดราคาเท่านั้น (ข้อ 7) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .24

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมของหน่วยงาน

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมของหน่วยงานในการปฏิบัติตามกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย ความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านระบบสารสนเทศ และความพร้อมด้านงบประมาณ โดยจำแนกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างด้านความพร้อมของหน่วยงาน
จำแนกตามความพร้อมด้านบุคลากร

ความพร้อมของหน่วยงาน	ความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ระดับความพร้อม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. หน่วยงานของท่านทราบถึงบทบาทหน้าที่และวิธีการ ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์	20 (5.5)	116 (31.7)	155 (42.3)	68 (18.6)	7 (1.9)	3.20	ปานกลาง
2. หน่วยงานของท่านมีบุคลากรที่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องในการใช้งานระบบคอมพิวเตอร์ให้แก่ท่านได้	20 (5.5)	98 (26.8)	163 (44.5)	69 (18.9)	16 (4.4)	3.10	ปานกลาง
3. ท่านได้เพิ่มพูนความรู้จากการเข้าฝึกอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์	20 (5.5)	152 (41.5)	136 (37.2)	42 (11.5)	16 (4.4)	3.32	ปานกลาง
4. ท่านมีความเข้าใจในระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์และระเบียบหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพียงพอต่อการปฏิบัติตามระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4 (1.1)	112 (30.6)	187 (51.1)	48 (13.1)	15 (4.1)	3.11	ปานกลาง

(n = 366)

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 366)

ความพร้อมของหน่วยงาน	ความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ระดับความพร้อม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
5. ท่านได้แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดกับเพื่อนร่วมงานในเรื่องเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์	93 (25.4)	187 (51.1)	66 (18.0)	17 (4.6)	3 (.8)	3.96	มาก
6. ท่านพร้อมที่จะเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน	18 (4.9)	95 (26.0)	182 (49.7)	55 (15.0)	16 (4.4)	3.12	ปานกลาง
7. ท่านสามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ด้วยตัวเอง	9 (2.5)	50 (13.7)	172 (47.0)	105 (28.7)	30 (8.2)	2.73	ปานกลาง
8. ท่านใช้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลต่างๆ รวมถึงการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอก	29 (7.9)	87 (23.8)	157 (42.9)	68 (18.6)	25 (6.8)	3.07	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						3.20	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าหน่วยงานมีความพร้อมด้านบุคลากรในการปฏิบัติตามกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 และเมื่อพิจารณารายชื่อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ เจ้าหน้าที่พัสดุได้แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดกับเพื่อนร่วมงานในเรื่องเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ (ข้อ 5) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 เจ้าหน้าที่พัสดุได้เพิ่มพูนความรู้จากการเข้าฝึกอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ (ข้อ 3) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 หน่วยงานได้รับทราบถึงบทบาท หน้าที่และวิธีการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ (ข้อ 1) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 เจ้าหน้าที่พัสดุมีความพร้อมที่จะเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน (ข้อ 6) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 เจ้าหน้าที่พัสดุมีความเข้าใจในระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์และระเบียบหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพียงพอต่อการปฏิบัติตามระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(ข้อ 4) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 หน่วยงานมีบุคลากรที่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องในการใช้งานระบบคอมพิวเตอร์ได้ (ข้อ 2) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 เจ้าหน้าที่พัสดุสามารถใช้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกได้ (ข้อ 8) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 และเจ้าหน้าที่พัสดุสามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ด้วยตัวเอง (ข้อ 7) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73

ตารางที่ 5 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างด้านความพร้อมของหน่วยงาน
จำแนกตามความพร้อมด้านระบบสารสนเทศ

ความพร้อมของหน่วยงาน	ความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ระดับความพร้อม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
9. หน่วยงานของท่านได้ติดตั้งระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพ	30 (8.2)	140 (38.3)	138 (37.7)	41 (11.2)	17 (4.6)	3.34	ปานกลาง
10. หน่วยงานของท่านมีจำนวนคอมพิวเตอร์ที่ได้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพียงพอต่อการใช้งาน	35 (9.6)	117 (32.0)	126 (34.4)	63 (17.2)	25 (6.8)	3.20	ปานกลาง
11. ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานท่านมีประสิทธิภาพเชื่อถือได้ และสามารถรองรับการใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ได้	28 (7.7)	112 (30.6)	139 (38.0)	67 (18.3)	20 (5.5)	3.17	ปานกลาง
12. หน่วยงานของท่านมีการวางแผนการใช้งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ	23 (6.3)	114 (31.1)	149 (40.7)	61 (16.7)	19 (5.2)	3.17	ปานกลาง
13. หน่วยงานของท่านใช้เว็บไซต์ของหน่วยงานในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร	41 (11.2)	129 (35.2)	103 (28.1)	62 (16.9)	31 (8.5)	3.24	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						3.22	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าหน่วยงานมีความพร้อมด้านระบบสารสนเทศในการปฏิบัติตามกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 และเมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ หน่วยงานได้ติดตั้งระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพ (ข้อ 9) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 หน่วยงานมีการใช้เว็บไซต์ของหน่วยงานในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร (ข้อ 13) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 หน่วยงานมีจำนวนคอมพิวเตอร์ที่ได้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพียงพอต่อการใช้งาน (ข้อ 10) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานมีประสิทธิภาพเชื่อถือได้และสามารถรองรับการใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ (ข้อ 11) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 และหน่วยงานมีการวางแผนการใช้งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (ข้อ 12) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17

ตารางที่ 6 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างด้านความพร้อมของหน่วยงาน
จำแนกตามความพร้อมด้านงบประมาณ

ความพร้อมของหน่วยงาน	ความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ระดับความพร้อม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
14. หน่วยงานของท่านได้รับงบประมาณเป็นจำนวนที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์	21 (5.7)	77 (21.0)	144 (39.3)	95 (26.0)	29 (7.9)	2.91	ปานกลาง
15. หน่วยงานของท่านได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาและติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์	18 (4.9)	82 (22.4)	139 (38.0)	89 (24.3)	38 (10.4)	2.87	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						2.89	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าหน่วยงานมีความพร้อมด้านงบประมาณในการปฏิบัติตามกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ หน่วยงานได้รับงบประมาณเป็นจำนวนที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ (ข้อ 14) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 และหน่วยงานได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาและติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์ (ข้อ 15) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นตามปัจจัยด้านความพร้อมของหน่วยงาน

(n = 366)

ความพร้อมของหน่วยงาน	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพร้อม
1. ความพร้อมด้านบุคลากร	3.20	ปานกลาง
2. ความพร้อมด้านระบบสารสนเทศ	3.22	ปานกลาง
3. ความพร้อมด้านงบประมาณ	2.89	ปานกลาง
รวม	3.10	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าหน่วยงานมีความพร้อมในการปฏิบัติตามกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 และเมื่อพิจารณาทางด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าความพร้อมด้านระบบสารสนเทศ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 รองลงมาคือ ความพร้อมด้านบุคลากร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 และความพร้อมด้านงบประมาณ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยจำแนกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 8 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

(n = 366)

ปัญหาและอุปสรรคใน กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ทางอิเล็กทรอนิกส์	ความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	ระดับ ปัญหาและ อุปสรรค
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด		
1. การกำหนดหลักเกณฑ์เรื่อง วงเงินงบประมาณที่ต้อง ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างทาง อิเล็กทรอนิกส์	24 (6.6)	110 (30.1)	147 (40.2)	67 (18.3)	18 (4.9)	3.15	ปานกลาง
2. การคัดเลือกผู้ให้บริการ ตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ จากทะเบียนรายชื่อผู้ให้ บริการตลาดกลาง อิเล็กทรอนิกส์	20 (5.5)	95 (26.0)	138 (37.7)	96 (26.2)	17 (4.6)	3.01	ปานกลาง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n = 366)

ปัญหาและอุปสรรคใน กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ทางอิเล็กทรอนิกส์	ความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	ระดับ ปัญหาและ อุปสรรค
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด		
3. การจัดทำประกาศเชิญชวน ผู้ค้าตามแบบที่ กระทรวงการคลังกำหนด ของคณะกรรมการ ดำเนินการประมูลด้วย ระบบอิเล็กทรอนิกส์ ที่ต้อง ประกาศอย่างเปิดเผย ณ สถานที่ทำการของส่วน ราชการ รวมทั้งต้อง ประกาศผ่านทางเว็บไซต์ ของกรมบัญชีกลางและ เว็บไซต์ของหน่วยงาน	28 (7.7)	97 (26.5)	127 (34.7)	96 (26.2)	18 (4.9)	3.06	ปานกลาง
4. การจัดทำเอกสารข้อเสนอ ของผู้ค้าของคณะกรรมการ ดำเนินการประมูลด้วย ระบบอิเล็กทรอนิกส์	20 (5.5)	80 (21.9)	163 (44.5)	86 (23.5)	17 (4.6)	3.00	ปานกลาง
5. การจัดเตรียมสถานที่และ อุปกรณ์ในการดำเนินการ ประมูลของหน่วยงาน ได้แก่ คอมพิวเตอร์ สายโทรศัพท์อย่างน้อย 3 เลขหมาย เครื่องโทรสาร เครื่อง UPS และเครื่องฉาย ภาพดิจิทัล	35 (9.6)	109 (29.8)	106 (29.0)	85 (23.2)	31 (8.5)	3.09	ปานกลาง
6. การเชื่อมต่อระบบ อินเทอร์เน็ตสำหรับการจัด ประมูลด้วยระบบ อิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) ของหน่วยงาน	27 (7.4)	111 (30.3)	107 (29.2)	90 (24.6)	31 (8.5)	3.04	ปานกลาง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n = 366)

ปัญหาและอุปสรรคใน กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ทางอิเล็กทรอนิกส์	ความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	ระดับ ปัญหาและ อุปสรรค
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด		
7. การดำเนินการจัดประมูล ของผู้ให้บริการตลาดกลาง อิเล็กทรอนิกส์	20 (5.5)	86 (23.5)	139 (38.0)	100 (27.3)	21 (5.7)	2.96	ปานกลาง
8. การจัดทำประกาศกำหนด วัน เวลา สถานที่ และ เงื่อนไขการประมูลของ คณะกรรมการดำเนินการ ประมูลด้วยระบบ อิเล็กทรอนิกส์	19 (5.2)	87 (23.8)	143 (39.1)	94 (25.7)	23 (6.3)	2.96	ปานกลาง
9. กรณีที่มีผู้ค้าผ่านการ คัดเลือกไม่เกินสองรายให้ ใช้วิธีการประมูลแบบปิด ราคา หรือให้ผู้ค้ายื่นซอง ข้อเสนอภายในวงเงิน งบประมาณ หรือราคา เริ่มต้นการประมูล หรือ ราคากลาง	14 (3.8)	78 (21.3)	155 (42.3)	91 (24.9)	28 (7.7)	2.89	ปานกลาง
10. การดำเนินการประมูลด้วย ระบบอิเล็กทรอนิกส์ต้อง มีกรรมการดำเนินการ ประมูลอย่างน้อย หนึ่งคน เข้าร่วมสังเกตการณ์ ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้น การประมูล	21 (5.7)	91 (25.0)	127 (34.7)	94 (25.7)	33 (9.0)	2.93	ปานกลาง
11. การขอต่อรองราคากับผู้ค้า ที่ชนะการประมูลให้ลด ราคาลงอีก	23 (6.3)	85 (23.2)	145 (39.6)	79 (21.6)	34 (9.3)	2.96	ปานกลาง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n = 366)

ปัญหาและอุปสรรคใน กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ทางอิเล็กทรอนิกส์	ความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	ระดับ ปัญหาและ อุปสรรค
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด		
12. ระยะเวลาในการ ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ และขั้นตอนการประมูล ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction)	21 (5.7)	107 (29.2)	134 (36.6)	85 (23.2)	19 (5.2)	3.07	ปานกลาง
13. หลักเกณฑ์การบังคับใช้ วิธีตกลงราคาด้วยระบบ อิเล็กทรอนิกส์ (e-Shopping) ที่กำหนด ให้ใช้กับสินค้า จำนวน 5 รายการ	28 (7.7)	93 (25.4)	138 (37.7)	75 (20.5)	32 (8.7)	3.03	ปานกลาง
14. การติดต่อตกลงราคาผ่าน เครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดย เสาะหาผู้ค้าผ่านทาง เว็บไซต์ของศูนย์ข้อมูล จัดซื้อจัดจ้างของ หน่วยงานรัฐ	17 (4.6)	108 (29.5)	143 (39.1)	69 (18.9)	29 (7.9)	3.04	ปานกลาง
15. การแต่งตั้งคณะกรรมการ จัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีตกลง (e-Shopping)	19 (5.2)	79 (21.6)	134 (36.6)	87 (23.8)	47 (12.8)	2.83	ปานกลาง
16. การเข้าเว็บไซต์ www.gprocurement.or.th เพื่อเข้าสู่ (log in) ระบบ e-Shopping	25 (6.8)	77 (21.0)	139 (38.0)	87 (23.8)	38 (10.4)	2.90	ปานกลาง
17. การค้นหารายการสินค้า/ บริการใน e-Catalog	23 (6.3)	94 (25.7)	138 (37.7)	80 (21.9)	31 (8.5)	2.99	ปานกลาง
18. การสร้างใบสั่งซื้อ/จ้าง/ เช่า (PO) ตามระบบ GFMS ในรูปแบบ Excel Loader	42 (11.5)	110 (30.1)	125 (34.2)	63 (17.2)	26 (7.1)	3.22	ปานกลาง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n = 366)

ปัญหาและอุปสรรคใน กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ทางอิเล็กทรอนิกส์	ความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	ระดับ ปัญหาและ อุปสรรค
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด		
19. ความมั่นใจในการ ปฏิบัติงานตามระบบจัดซื้อ จัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์	20 (5.5)	83 (22.7)	179 (48.9)	70 (19.1)	14 (3.8)	3.07	ปานกลาง
20. การปฏิบัติที่ต้อง ดำเนินการตามระบบ จัดซื้อจัดจ้างทาง อิเล็กทรอนิกส์ ร่วมกับ การปฏิบัติตามระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่า ด้วยการพัสดุฯ	32 (8.7)	115 (31.4)	151 (41.3)	54 (14.8)	14 (3.8)	3.27	ปานกลาง
รวมค่าเฉลี่ย						3.02	ปานกลาง

ตารางที่ 8 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ การปฏิบัติที่ต้องดำเนินการตามระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุฯ (ข้อ 20) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 การสร้างใบสั่งซื้อ/จ้าง/เช่า (PO) ตามระบบ GFMS ในรูปแบบ Excel Loader (ข้อ 18) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 การกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องวงเงินงบประมาณที่ต้องดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ (ข้อ 1) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 การจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ในการดำเนินการประมูลของหน่วยงาน ได้แก่ คอมพิวเตอร์ สายโทรศัพท์อย่างน้อย 3 เลขหมาย เครื่องโทรสาร เครื่อง UPS และเครื่องฉายภาพดิจิทัล (ข้อ 5) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 ระยะเวลาในการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) (ข้อ 12) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 ความมั่นใจในการปฏิบัติงานตามระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ (ข้อ 19) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 การจัดทำประกาศเชิญชวนผู้ค้าตามแบบที่กระทรวงการคลังกำหนดของคณะกรรมการดำเนินการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องประกาศอย่างเปิดเผย ณ สถานที่ทำการของส่วนราชการ รวมทั้งต้องประกาศผ่านทางเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลางและเว็บไซต์ของหน่วยงาน (ข้อ 3) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 การเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตสำหรับการจัดประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) ของหน่วยงาน (ข้อ 6) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 การติดต่อตกลงราคาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยเสาะหาผู้ค้าผ่านทาง

เว็บไซต์ของศูนย์ข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานรัฐ (ข้อ 14) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 หลักเกณฑ์การบังคับใช้วิธีตกลงราคาด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Shopping) ที่กำหนดให้ใช้กับสินค้า จำนวน 5 รายการ (ข้อ 13) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 การคัดเลือกผู้ให้บริการตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์จากทะเบียนรายชื่อผู้ให้บริการตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ (ข้อ 2) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 การจัดทำเอกสารข้อเสนอของผู้ค้าของคณะกรรมการดำเนินการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ข้อ 4) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 การค้นหาการขายสินค้า/บริการใน e-Catalog (ข้อ 17) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 การดำเนินการจัดประมูลของผู้ให้บริการตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ (ข้อ 7) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 การจัดทำประกาศกำหนดวัน เวลา สถานที่และเงื่อนไขการประมูลของคณะกรรมการดำเนินการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ข้อ 8) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 การขอต่อรองราคากับผู้ค้าที่ชนะการประมูลให้ลดราคาลงอีก (ข้อ 11) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 การดำเนินการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ต้องมีกรรมการดำเนินการประมูลอย่างน้อยหนึ่งคนเข้าร่วมสังเกตการณ์ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นการประมูล (ข้อ 10) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 การเข้าเว็บไซต์ www.gprocurement.or.th เพื่อเข้าสู่ (log in) ระบบ e-Shopping (ข้อ 16) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 กรณีที่มีผู้ค้าผ่านการคัดเลือกไม่เกินสองรายให้ใช้วิธีการประมูลแบบปิดราคา หรือให้ผู้ค้ายื่นซองข้อเสนอภายในวงเงินงบประมาณ หรือราคาเริ่มต้นการประมูล หรือราคากลาง (ข้อ 9) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 และการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีตกลง (e-Shopping) (ข้อ 15) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83

ส่วนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อต้องการทราบว่าตัวแปรอิสระใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ต่อปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีสถิติที่นำมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรสองกลุ่ม (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ใช้ในการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่าสองกลุ่ม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ใช้หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้กำหนดไว้ที่ระดับ .05 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้มีดังนี้

สมมติฐาน ที่ 1 เจ้าหน้าที่พัสดุที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ต่างกัน สามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1.1 เจ้าหน้าที่พัสดุที่มีเพศต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบความแตกต่างด้านปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามเพศ

(n = 366)

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	Sig.
<u>ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์</u>					
ชาย	92	2.96	.948	-.311	.756
หญิง	274	2.99	.841		

จากตารางที่ 9 เจ้าหน้าที่พัสดุที่มีเพศต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.2 เจ้าหน้าที่พัสดุที่มีอายุต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบความแตกต่างด้านปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามอายุ

(n = 366)

ตัวแปร แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
<u>ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์</u>					
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2	.317	.158	.209	.811
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	363	274.549	.756		
รวม	365	274.866			

จากตารางที่ 10 เจ้าหน้าที่พัสดุที่มีอายุต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.3 เจ้าหน้าที่พัสดุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบความแตกต่างด้านปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามระดับการศึกษา

(n= 366)

ตัวแปร แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์					
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2	2.240	1.120	1.491	.226
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	363	272.626	.751		
รวม	365	274.866			

จากตารางที่ 11 เจ้าหน้าที่พัสดุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.4 เจ้าหน้าที่พัสดุที่มีระดับตำแหน่งต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบความแตกต่างด้านปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามระดับตำแหน่ง

(n = 366)

ตัวแปร แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
<u>ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์</u>					
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2	.597	.199	.263	.852
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	363	274.269	.758		
รวม	365	274.866			

จากตารางที่ 12 เจ้าหน้าที่พัสดุที่มีระดับตำแหน่งต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.5 เจ้าหน้าที่พัสดุที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบความแตกต่างด้านปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

(n = 366)

ตัวแปร แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
<u>ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์</u>					
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2	.203	.101	.134	.875
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	363	274.644	.757		
รวม	365	274.847			

จากตารางที่ 13 เจ้าหน้าที่พัสดุที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

ตารางที่ 14 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์
(n = 366)

ปัจจัย	ความรู้	ความคิดเห็น					รวม	χ^2	Sig.
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์	ถูก	10 (83.3)	56 (65.1)	108 (66.3)	61 (65.6)	10 (83.3)	245 (66.9)	3.154	.532
	ผิด	2 (16.7)	30 (34.9)	55 (33.7)	32 (34.4)	2 (16.7)	121 (33.1)		
รวม		12 (3.3)	86 (23.5)	163 (44.5)	93 (25.4)	12 (3.3)	366 (100.0)		

จากตารางที่ 14 ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐาน 3 ปัจจัยด้านความพร้อมของหน่วยงาน มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรค
ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์

ตารางที่ 15 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมของหน่วยงาน กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการ
จัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

(n = 366)

ความพร้อมของหน่วยงาน	ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ทางอิเล็กทรอนิกส์	
	r	Sig.
ความพร้อมด้านบุคลากร	.040	.088
ความพร้อมด้านระบบสารสนเทศ	-.089	.048*
ความพร้อมด้านงบประมาณ	.040	.444
รวม	-.028	.599

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 15 ความพร้อมของหน่วยงานไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการ
จัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่
ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้านพบว่า ความพร้อมด้านระบบสารสนเทศมีความสัมพันธ์
กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ในทางผกผัน อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = -.089$) ส่วนความพร้อมด้านบุคลากร และความพร้อมด้านงบประมาณไม่มี
ความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐาน 3.1 ปัจจัยด้านความพร้อมด้านบุคลากร มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

ตารางที่ 16 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมด้านบุคลากรกับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

(n = 366)

ความพร้อมของหน่วยงาน	ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์	
	r	Sig.
ความพร้อมด้านบุคลากร	-.103	.088

จากตารางที่ 16 ความพร้อมด้านบุคลากรไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐาน 3.2 ปัจจัยด้านความพร้อมด้านระบบสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

ตารางที่ 17 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมด้านระบบสารสนเทศ กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

(n = 366)

ความพร้อมของหน่วยงาน	ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์	
	r	Sig.
ความพร้อมด้านระบบสารสนเทศ	-.089	.048*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 17 ความพร้อมด้านระบบสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ในทางผกผัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ความพร้อมของหน่วยงานด้านระบบสารสนเทศเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถช่วยให้อำนาจระดับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ลดน้อยลงได้ ($r = -.089$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐาน 3.3 ปัจจัยด้านความพร้อมด้านงบประมาณ มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรค
ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

ตารางที่ 18 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมด้านงบประมาณกับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการ
จัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

(n = 366)

ความพร้อมของหน่วยงาน	ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ทางอิเล็กทรอนิกส์	
	r	Sig.
ความพร้อมด้านงบประมาณ	.040	.444

จากตารางที่ 18 ความพร้อมด้านงบประมาณไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรค
ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงไม่เป็นไป
ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

**ส่วนที่ 6 ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทาง
อิเล็กทรอนิกส์**

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ ใน
กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

ตารางที่ 19 ร้อยละของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ของเจ้าหน้าที่พัสดุที่ตอบแบบสอบถาม

(n = 154)

ข้อเสนอแนะ	ร้อยละ
ด้านคุณภาพของสินค้าและบริการ	
- ไม่มีคุณภาพและไม่ได้มาตรฐานตามคุณสมบัติที่กำหนด	48.7
- ไม่แน่ใจในคุณภาพของสินค้าและบริการที่ได้รับ	30.1
- ไม่เสนอความคิดเห็น	21.2
ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารหรือการได้รับการสนับสนุน หรือให้คำปรึกษา	
- ได้รับข้อมูลข่าวสารหรือการได้รับการสนับสนุน หรือให้คำปรึกษาไม่ชัดเจน	31.1
- การได้รับการสนับสนุนความรู้ในลักษณะการฝึกอบรมให้กับหน่วยงานเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง	29.4
- การติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์เพื่อขอรับคำปรึกษาก่อนข้างยาก	22.0
- ไม่เสนอความคิดเห็น	17.5
ด้านความสอดคล้องกันระหว่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม	
- ไม่มีความสอดคล้องทำให้เกิดความสับสนในทางปฏิบัติ	26.6
- ไม่เสนอความคิดเห็น	73.4
ด้านความโปร่งใสของระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์	
- ช่วยป้องกันการทุจริตได้ในระดับหนึ่ง	33.0
- ไม่แน่ใจ	28.6
- ไม่เสนอความคิดเห็น	38.4

จากตารางที่ 19 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. คุณภาพของสินค้าและบริการที่ได้รับจากการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ เจ้าหน้าที่พัสดุมีความเห็นว่า สินค้าและบริการที่ได้รับจากการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ไม่มีคุณภาพและไม่ได้มาตรฐานตามคุณสมบัติที่กำหนด คิดร้อยละ 48.7 ไม่แน่ใจในคุณภาพของสินค้าและบริการที่ได้รับ คิดร้อยละ 30.1 และไม่เสนอความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 21.2

2. การได้รับข้อมูลข่าวสาร หรือการได้รับการสนับสนุน หรือการให้คำปรึกษาจากกรมบัญชีกลาง ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ เจ้าหน้าที่พัสดุมีความเห็นว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ไม่สามารถให้การสนับสนุนข้อมูล หรือให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน การตอบคำถามเป็นไปในลักษณะคลุมเครือและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 31.1 การได้รับการสนับสนุนความรู้ในลักษณะการฝึกอบรมให้กับหน่วยงาน เป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง คิดเป็นร้อยละ 29.4 การติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์เพื่อขอรับคำปรึกษาก่อนข้ายาก คิดเป็นร้อยละ 22.0 และไม่เสนอความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 17.5

3. ความสอดคล้องกันระหว่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมถึงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์การซื้อและการจ้าง โดยการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์และแนวทางการจัดหาพัสดุ โดยวิธีตกลงราคาด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ตามประกาศกระทรวงการคลังฯ เจ้าหน้าที่พัสดุไม่เสนอความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 73.4 และมีความเห็นว่า หลักเกณฑ์การซื้อและการจ้างทั้ง โดยการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) กับวิธีตกลงราคาด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Shopping) ยังไม่มีความสอดคล้องระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทำให้เกิดความสับสนในทางปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 26.6

4. ความโปร่งใสของระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ เจ้าหน้าที่พัสดุไม่เสนอความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 38.4 เจ้าหน้าที่พัสดุมีความเห็นว่าระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่สามารถลดอัตราการสมยอมกันในการเสนอราคาได้จริง แต่ช่วยป้องกันการทุจริตได้ในระดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 33.0 และไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 28.6

ข้อวิจารณ์

ในการศึกษาเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ความรู้ของเจ้าหน้าที่พัสดุเกี่ยวกับระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

เจ้าหน้าที่พัสดุ มีความรู้เกี่ยวกับระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .63) และเมื่อแยกพิจารณาในรายชื่อ สามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ เจ้าหน้าที่พัสดุมีความรู้วาระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ทำให้ระบบจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กล่าวคือใช้เวลาน้อยลง ได้วัสดุที่มีคุณภาพและราคาเหมาะสม มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .90 เจ้าหน้าที่พัสดุมีความรู้วาระบบแคตตาล็อกอิเล็กทรอนิกส์ (e-Catalog) เป็นมาตรฐานระบบแคตตาล็อกที่รวบรวมรายละเอียดสินค้าและบริการไว้ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .89 เจ้าหน้าที่พัสดุมีความรู้วาระบบ www.gprocurement.or.th เป็นเว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของภาครัฐ ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .84 เจ้าหน้าที่พัสดุมีความรู้วาระบบจัดซื้อจัดจ้างทั่วไปที่มีมูลค่าไม่สูงมากให้ใช้วิธี e-Shopping ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .83 เจ้าหน้าที่พัสดุมีความรู้วาระบบ e-Shopping ใช้กับการจัดหาพัสดุ 5 รายการ ได้แก่ เครื่องโทรสาร เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก เครื่องเลเซอร์ 프린เตอร์ โทรทัศน์ และเครื่องคิดเลขพกพา เป็นต้น ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .64 เจ้าหน้าที่พัสดุมีความรู้วาระยะเวลาการประมูลในแต่ละครั้งไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมง ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .36 เจ้าหน้าที่พัสดุมีความรู้วาระบบประมูลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) มีรูปแบบการประมูล 2 แบบ คือ การประมูลแบบย้อนกลับ (Reverse Auction) และการประมูลแบบทั่วไป (forward Auction) อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .33 และมีความรู้เกี่ยวกับกรณีที่มีผู้ค้าผ่านการคัดเลือกไม่เกินสองรายให้ใช้วิธีการประมูลแบบปิดราคาเท่านั้น อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .24

ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการที่ระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นวิธีการจัดซื้อจัดจ้างในบริบทใหม่ที่เพิ่งมีผลบังคับใช้เมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยในระหว่างการบังคับใช้ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีการปรับปรุงแก้ไขหลักเกณฑ์ แนวทางและวิธีการปฏิบัติหลายครั้ง เพื่อหาแนวทางที่นำไปสู่วิธีการที่เหมาะสม ทำให้เจ้าหน้าที่พัสดุเกิดความสับสนเกี่ยวกับแนวทางที่ต้องปฏิบัติ โดยต้องเริ่มเรียนรู้และศึกษาหลักเกณฑ์และแนวทางตามกระแสของการปรับปรุงแก้ไข ประกอบกับการอบรมทางวิชาการ

เพื่อซักซ้อมแนวทางปฏิบัติก็ยังเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง รวมถึงการให้คำปรึกษา สนับสนุนข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติที่ยังไม่มีความชัดเจน จึงทำให้เจ้าหน้าที่พัสดุมีความรู้เกี่ยวกับระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ในระดับปานกลาง

ความพร้อมของหน่วยงาน

เจ้าหน้าที่พัสดุมีความเห็นว่าหน่วยงานมีความพร้อมในการปฏิบัติตามกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10) และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ความพร้อมด้านระบบสารสนเทศปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 ความพร้อมด้านบุคลากรปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 และความพร้อมด้านงบประมาณปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89

ทั้งนี้ เหตุที่หน่วยงานมีความพร้อมปานกลาง โดยมีความพร้อมด้านงบประมาณปานกลางค่อนข้างน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89) อาจเนื่องมาจากการประกาศใช้หลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ที่จำเป็นต้องเร่งดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนปฏิรูประบบราชการเพื่อมุ่งสู่รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ของระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมาสู่การดำเนินกิจกรรมภายใต้กระบวนการที่ใช้ระบบสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน โดยให้ส่วนราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคต้องถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขวงเงินงบประมาณอย่างเคร่งครัด กล่าวคือให้ทุกส่วนราชการทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคต้องดำเนินการด้วยวิธีการประมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-Auction กับรายการจัดซื้อจัดจ้างทุกรายการที่มีมูลค่าตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไป (ยกเว้นการจ้างที่ปรึกษา การจ้างออกแบบและควบคุมงาน และการซื้อ/จ้างโดยวิธีพิเศษและวิธีกรณีพิเศษ) สำหรับวิธีการตกลงราคาด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-Shopping ซึ่งเป็นระบบที่มีความเกี่ยวข้องกับความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะปัจจัยด้านผู้ประกอบการภาคเอกชนในฐานะผู้ขาย และขีดความสามารถของระบบสารสนเทศและหน่วยงานภาครัฐในฐานะผู้ซื้อนั้น กระทรวงการคลังเห็นสมควรให้บังคับใช้วิธีการจัดซื้อดังกล่าวเฉพาะส่วนราชการในส่วนกลาง ซึ่งมีสถานที่ตั้งในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีความต้องการจัดหาพัสดุ 5 รายการ ได้แก่ เครื่องโทรสาร เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องเลเซอร์พริ้นเตอร์ โทรศัพท์ และเครื่องคิดเลขโปรเจกเตอร์ และมีวงเงินการจัดซื้อต่อครั้งไม่เกินกว่าหนึ่งแสนบาท ดังนั้น จากเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ดังกล่าว จึงอาจมีผลทำให้หน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานในส่วนภูมิภาค อาจไม่สามารถปฏิบัติตามกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ เนื่องจากวงเงินงบประมาณที่ได้รับไม่สูงพอหรือไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะต้องปฏิบัติตามกระบวนการดังกล่าว และประสบกับ

ข้อจำกัดด้านงบประมาณในการสนับสนุนการสร้างโครงสร้างพื้นฐานหรือพัฒนาขีดความสามารถด้านระบบสารสนเทศของหน่วยงาน ส่งผลให้ความพร้อมของหน่วยงานอยู่ในระดับปานกลาง

ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

เจ้าหน้าที่พัสดุมีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เจ้าหน้าที่พัสดุมีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องการปฏิบัติที่ต้องดำเนินการตามระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุฯ ปานกลางค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความไม่สอดคล้องกันระหว่างหลักเกณฑ์การซื้อและการจ้างทั้ง โดยการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) และแนวทางการจัดหาพัสดุโดยวิธีตกลงราคาด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Shopping) กับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่ถือเป็นแม่บทในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ในประเด็นต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดการสับสนในทางปฏิบัติ เช่น

1. การให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการฯ ให้ทำการต่อรองราคากับผู้เสนอราคารายต่ำสุด ซึ่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุฯ ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน แต่หลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้กำหนดให้คณะกรรมการฯ ต้องกระทำภายหลังได้ตัวผู้เสนอราคา รายต่ำสุดหรือผู้ชนะการประมูล

2. การกำหนดหลักเกณฑ์การซื้อหรือจ้างด้วยวิธีประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) ให้ใช้กับการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุดูรายการที่มีมูลค่าตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไป เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องวงเงินงบประมาณที่เข้าช้อนกับวิธีการประกวดราคาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ในขณะที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุฯ ยังมีได้ยกเลิกวิธีการประกวดราคาแต่อย่างใด ซึ่งหากพิจารณารายละเอียดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติแล้ว จะพบว่าวิธีการซื้อหรือจ้างโดยการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มีรูปแบบในการดำเนินการไม่แตกต่างจากการประกวดราคาแบบซองซองมากนัก

3. การกำหนดหลักเกณฑ์การซื้อหรือจ้างโดยวิธีประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) มีความขัดแย้งกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องการคัดเลือกผู้เสนอราคา เนื่องจากหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ค้าตามวิธีประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) เป็นการคัดเลือกผู้ค้าก่อนการเสนอราคาจนได้ผู้ชนะหรือผู้เสนอราคา รายต่ำสุด แต่ระเบียบ

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุฯ ได้ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกคุณภาพและคุณสมบัติที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการโดยไม่คำนึงถึงราคาต่ำสุด หมายถึงการให้อำนาจหน้าที่คณะกรรมการในการพิจารณาคัดเลือกผู้เสนอราคาพร้อมกับการพิจารณาราคา ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มาตรา 23 ที่กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างของรัฐต้องดำเนินการโดยเปิดเผยและเป็นธรรม โดยให้คำนึงถึงคุณภาพและการดูแลรักษาเป็นสำคัญ และให้กระทำโดยไม่ต้องถือราคาต่ำสุดในการเสนอซื้อหรือจ้างเสมอไป ซึ่งหมายถึง เป็นการนำกฎหมายมาเป็นฐานรองรับอำนาจการกระทำของคณะกรรมการให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ในขณะที่การประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ไม่สามารถนำหลักเกณฑ์ตามมาตรา 23 แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีดังกล่าว มาใช้ในเรื่องการคัดเลือกคุณภาพสินค้าและบริการได้เลย

นอกจากนี้ยังพบว่า เจ้าหน้าที่พัสดุมีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ปานกลางค่อนข้างมาก ในเรื่องของการสร้างใบสั่งซื้อ/จ้าง/เช่า (PO) ตามระบบ GFMS ในรูปแบบ Excel Loader (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22) และการกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องวงเงินงบประมาณที่ต้องดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15) ซึ่งอาจเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่พัสดุมีความรู้เกี่ยวกับระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์เพียงแค่พื้นฐาน ไม่ลึกซึ่งในรายละเอียดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงาน (มีความรู้ปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .63) ประกอบกับเจ้าหน้าที่พัสดุด่วนใหญ่ต่างก็มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยอาศัยกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดและเน้นการทำงานด้วยระบบเอกสารเป็นสำคัญ จึงขาดทักษะด้านคอมพิวเตอร์ ทำให้ประสบปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ในขั้นตอนการสร้างใบสั่งซื้อ/จ้าง/เช่า ที่เป็นกระบวนการหนึ่งที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่พัสดุต้องทำการบันทึกรายการจัดซื้อจัดจ้างเข้าสู่ระบบ GFMS อย่างครบถ้วน เพื่อแสดงรายการไว้ในระบบบัญชีที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลสำหรับทำรายการเบิกจ่ายเงินงบประมาณแต่ละรายการ สำหรับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ในเรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องวงเงินงบประมาณในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ และการจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ในการดำเนินการประมูลของหน่วยงาน นั้น เป็นข้อจำกัดที่มีความเกี่ยวข้องกับการได้รับการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงาน ซึ่งอาจจะไม่เพียงพอที่จะเข้าสู่กระบวนการปฏิบัติตามระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ และไม่เพียงพอในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบสารสนเทศของหน่วยงานให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานตามระบบดังกล่าว

ผลการทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ผลการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏว่า สอดคล้องกับสมมติฐานเพียง 1 ข้อ และไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน 8 ข้อ รายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เจ้าหน้าที่พัสดุที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน

เจ้าหน้าที่พัสดุที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องมาจากระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นเรื่องใหม่ที่เจ้าหน้าที่พัสดุทุกคนต้องปฏิบัติตามและจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทศน์ในการทำงานใหม่ให้เหมาะสม สอดคล้อง และทันกระแสความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าว โดยต้องเริ่มต้นเรียนรู้และรับการฝึกอบรมการปฏิบัติงานใหม่ไปพร้อม ๆ กัน โดยไม่จำกัด เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานบนพื้นฐานของความรู้ในเชิงวิชาการและการมีทักษะด้านคอมพิวเตอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การที่เจ้าหน้าที่พัสดุมีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน จึงมีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

จากผลการศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการที่เจ้าหน้าที่พัสดุอาศัยวิธีการหรือตัวอย่างจากที่มีผู้ปฏิบัติไว้แล้ว เป็นแบบอย่างหรือหลักการในการปฏิบัติงาน ดังนั้น แม้ว่าเจ้าหน้าที่พัสดุอาจจะไม่มีโอกาสศึกษาหรือทำความเข้าใจอย่างละเอียดถี่ถ้วนเพียงพอก็ตาม แต่ก็ใช้วิธีการที่ได้ปฏิบัติตามต่อเนื่องกันมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ จึงส่งผลให้ความรู้เกี่ยวกับระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

สมมติฐานที่ 3 ความพร้อมของหน่วยงานมีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

จากผลการศึกษาพบว่า พบว่า ความพร้อมของหน่วยงานไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสามารถแยกพิจารณาเป็นรายด้านได้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 3.1 ความพร้อมด้านบุคลากร ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากการที่ระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นนโยบายเร่งด่วนประการหนึ่งของการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งรัฐบาลกำหนดให้ทุกหน่วยงานต้องปฏิบัติตาม โดยกำหนดหลักเกณฑ์ให้เจ้าหน้าที่พัสดุถือปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างเคร่งครัด โดยมิได้คำนึงถึงขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่พัสดุ ดังนั้น ความพร้อมด้านบุคลากรจึงไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคที่พบในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ของเจ้าหน้าที่พัสดุ

สมมติฐานที่ 3.2 ความพร้อมด้านระบบสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะระบบสารสนเทศเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและถือว่าเป็นหัวใจของระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากระบบดังกล่าวมีกระบวนการและขั้นตอนปฏิบัติงานอยู่ภายใต้หลักการและโครงสร้างพื้นฐานของระบบสารสนเทศ ซึ่งหากไม่มีความพร้อมด้านระบบสารสนเทศ ย่อมทำให้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ประสบปัญหา ดังนั้น หากหน่วยงานมีระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพและมีความสมบูรณ์เพียงพอทั้งในด้านอุปกรณ์และบุคลากรด้านคอมพิวเตอร์ หรือหน่วยงานมีความพร้อมด้านระบบสารสนเทศ ก็จะเป็นทางหนึ่งในการลดปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ได้

สมมติฐานที่ 3.3 ความพร้อมด้านงบประมาณ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะจากหลักเกณฑ์และวิธีการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ที่กำหนดให้หน่วยงานในสังกัดเดียวกัน สามารถรวมการจัดซื้อพัสดุไว้ด้วยกันในคราวเดียวโดยให้ใช้วิธีการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตความสามารถของหน่วยงานต่าง ๆ ให้สามารถปฏิบัติตามระบบจัดซื้อจัดจ้างได้ และบรรเทาปัญหาเกี่ยวกับข้อจำกัดเรื่องวงเงินงบประมาณของแต่ละหน่วยงานโดยเฉพาะหน่วยงานส่วนภูมิภาค ดังนั้น ความพร้อมด้านงบประมาณจึงไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคที่พบในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ของเจ้าหน้าที่พัสดุ

